БЕЛАРУС

Выдае Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне у ЗША
Published by Byelorussian - American Association, Inc.
Address — Адрыс: Byelorussian-American Association, Inc.
435 New Jersey Ave, Brooklyn 7, N. Y., U. S. A.
Падпіска на год $ 2.50 — Subscription per year — $ 2.50
Рэдагуе Рэдакцыйная Калегія

PRICE 10 ¢ ЧАСАПІС БЕЛАРУСАЎ У З. Г. А. BYELARUS — WHITERUTHENIAN (BYELORUSSIAN) NEWSPAPER IN THE USA 10 ЦЭНТАЎ

Год IV. № 7 (31) 5. Красавіка 1953 г. NEW YORK, N. Y., U. S. A. April 5, 1953 Vol. IV. № 7 (31)

Хрыстос Уваскрос! - Запраўды Уваскрос!

БОЖАЙ МІЛАСЬЦЮ

Сьвяшчэнны Сабор Япіскапаў Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы на Чужыне.

Да ўсечэснога Духавенства, прэпадобнага Манашаства й усіх багалюбівых вернікаў нашых на выгнаньні й удома прабываючых.

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

„Ангел жа сказаў жанчынам: ня бойцеся, бо ведаю, што шукаеце Ісуса распятага. Яго няма тут: ЁН УВАСКРОС, як і сказаў" (Мц. 28, 5-6).

Улюбленыя й Дарагія Браты й Сёстры!

Такую радасную й збаўленную для нас навіну апавясьціў Ангел Жонам Міраносіцам: ХРЫСТОС УВАСКРОС! Надыйшоў вялікі й радасны Дзень для ўсяго роду людзкога! Неба й зямля радуюцца, а сьвятая Праваслаўная Царква наша ўрачыста выяўляе захапленьне сэрцаў вернікаў сваіх: „Уваскрасеньне Тваё, Хрысьце Спасе, ангелы сьпяваюць на Небе, і нас на зямлі спадобі чыстым сэрцам Цябе славіці".

Усечэсныя Айцы, любыя дзеці нашы! Колькі такіх цудоўных гімнаў, поўных незямнога хараства, перамогі Неба й зямлі, радасьці й Ласкі Божае, сьпяваем мы ад вякоў у гэты вялікі Дзень, Сьвята над Сьвятамі, у Дзень Сьветлага УВАСКРАСЕНЬНЯ Госпада нашага Ісуса Хрыста! Бо-ж у гэты Дзень: Хрыстос Уваскрос із мертвых, сьмерць паканаў і тым што ў грабох жыцьця дараваў! Таму й сьв. Царква Хрыстовая далей заклікае нас у гэты радасны Дзень: „Уваскрасеньня Дзень, прасьвятлімся таржаством, і друг друга абыймем, назавем братамі сябе й тым што злое робяць нам, усё выбачым дзеля Уваскрасеньня".

Бо — ХРЫСТОС УВАСКРОС! Бо цешыцца й весяліцца ўвесь сьвет, усё відзімае й нявідзімае, бо Хрыстос, Бог наш, перамог сьмерць і нам дараваў жыцьцё вечнае! Так, людзі перад Уваскрасеньнем Хрыста жылі ў вечным страху сьмерці, што пасьля яе ўсё канчаецца, чалавек перастае існаваць. Але вось, Хрыстос, як Першы з людзей, уваскрос і нам дараваў несьмяротнасьць: „Скажу вам тайну: бо ня ўсе мы памрэм, але ўсе пераменімся. Бо тленнаму гэтаму трэба апрануцца ў нятленнасьць, і сьмяротнаму гэтаму апрануцца ў несьмяротнасьць" (1 Кар. 15, 51, 53). Так вучыць нас сьв. вярхоўны Апостал Павал, а прарок Ісайя ўжо даўно перад Прыходам Спасіцеля нашага апавясьціў: „Праглыненая будзе сьмерць перамогаю. І скажуць людзі ў гэты дзень: вось Ён, Бог наш! На Яго мы надзеяліся й Ён спас нас! Узрадуемся жа й узвесялімся ў спасеньне Яго" (Іс. 25, 8-9).

Так Спасіцель наш Сваім Уваскрасеньнем перамог найбольшага ворага нашага — сьмерць, а з ёю й страх, які засявае ў душы й сэрцы нашы розныя сумлівы й хістаньні, нерашучасьць і нецярплівасьць як у думках, так і ў чынах. Бо: „Хто мае сумліў, той падобны да хвалі марское, якую вецер уздымае й разьбівае" (Як. 1, 6). Нашая жа вера ў Уваскрасеньне злучае нас з Богам, дае нам высокую мэту жыцьця, у параўнаньні з якою ўсе нашы зямныя клопаты й турботы толькі як цень перад сонцам. З мэтаю несьмяротнасьці мы заўсёды пэўныя, цьвердыя й пасьлядоўныя ўва ўсіх думках і чынах нашых. Адначасна мы заўсёды радасныя, бо мы ведаем, што мы абраз і падоба Божая, што нашае жыцьцё тут на зямлі толькі пераход да вечнага шчасьлівага жыцьця разам з Уваскрослым Спасіцелем нашым, як Першым сярод нас, Каторы УВАСКРОС! Таму, пасьля Уваскрасеньня Хрыста, страх сьмерці страціў для нас сваю сілу, таму й пасьлядоўнікі Хрыста пачалі ўміраць за Яго з радасьцю. І тут споўніліся словы прарока: „Сьмерць! дзе тваё джала? Пекла! дзе твая перамога?" (Ос. 13, 14).

Любыя дзеці нашы! Ці-ж можа быць большая радасьць як сьведамасьць таго, што Хрыстос Уваскрос із мертвых і стаў пачаткам уваскрасеньня ўсіх памерлых! І гэтую радасьць і надзею на ўваскрасеньне Спасіцель наш ажыўляе ў нас стала. Глянем, як пасеенае зернятка, памершы, прарастае расьлінкаю й цудоўным цьветам! Калі-ж бяздушная расьлінка цудоўна ажывае на вачох нашых, ці-ж можа быць сумліў, што Гасподзь Бог ажывіць Сваё найвышэйшае стварэньне — чалавека? Так, сумліву няма, бо Ён Сам, Першы сярод нас, Уваскрос! І з гэтаю Вераю ў Бога й Надзеяй на нашае ўваскрасеньне мы лёгка пераносім усе цяжкасьці нашы, лёгка выбачаем даўжнікам нашым, бо Ласка, Любоў і Міласэрдзе Спасіцеля нашага прасьвятляюць нас.

Таму мы так радасна абыймаем адзін аднаго й выбачаем сабе ўзаемна асабліва ў Вялікі Дзень Сьветлага Хрыстовага Уваскрасеньня, з такім захапленьнем усклікаем: ХРЫСТОС УВАСКРОС! І смутак і жаль зьнікаюць з сэрцаў нашых, бо там, дзе радасьць, няма смутку, няма варожасьці, а толькі ўпэўненасьць, што беды нашы часовыя, праходзячыя, бо й мы ўваскрэсьнем! Няхай жа ніхто й нішто не аслабіць гэтае радасьці вашае ў Вялікі, Слаўны й Сьвяты Дзень Уваскрасеньня Хрыстовага! Разам з сьв. Апостолам Фамой і мы скажам Спасіцелю нашаму: „Гасподзь мой і Бог мой!" (Іо. 20, 28).

З Богам няма смутку, няма трывогі. І хоць пакуты гаротнага й слаўнага Народу нашага яшчэ й ня скончыліся, хоць шмат сыноў і дачок яго й плачуць і праліваюць сьлёзы й кроў на галгофе сваей, але ужо Сьвятло Праўды Уваскрослага Госпада перамагае цемру нашу, ужо дрыжаць ворагі пры гробе нашае Маці-Беларусі, ужо чуем мы голас Усемагутнага: „Як пацяшае некага маці яго, так пацешу Я вас" (Іс. 66, 13).

Вось жа, любыя дзеці нашы, няхай гэты голас Уваскрослага Спасіцеля нашага цешыць, радуе й узмацняе душы вашы ў вашым цяжкім змаганьні з гвалтамі, няпраўдай і крыўдамі рознымі. Няхай Сьветлыя Дні Уваскрасеньня Госпада нашага ўзмацняць і злучаць душы й сэрцы вашы згодаю, паразуменьнем і брацкаю любоўю. А Міласэрдны Спасіцель наш паможа нам Ласкаю Сваею, пашле вам мір і супакой і прывядзе вас да нашае Вольнае й шчасьлівае Зямлі Абяцанае — любае й слаўнае нашае Маці-Беларусі.

Бо дзеля нашага шчасьця й спасеньня — ХРЫСТОС УВАСКРОС!

Любыя ўсечэсныя Айцы, дарагія Браты й Сёстры й уся наша багалюбівая паства! Маліцьвенна вітаем усім вас, і тых, што на выгнаньнях прабываюць, і тых, што ў цямніцах і высылках пакутуюць, і тых, што ўдома церпяць, зь вялікай радасьцю Неба й зямлі — Вялікім, Сьветлым Днём, Днём Радасьці, Пацехі й Надзеі, Сьвятам над Сьвятамі — УВАСКРАСЕНЬНЕМ ХРЫСТОВЫМ! Усе разам, радаснымі й удзячнымі сэрцамі нашымі зьвернемся да Яго: „Ты, Госпадзі, Каторы на Крыжы пакутаваў, і сьмерць перамог, і із мертвых УВАСКРОС, дай супакой жыцьцю нашаму, бо Ты Адзіны Усемагутны" (Вялікодная Сьціхіра).

І адзінымі вуснамі й адзіным сэрцам радасна ўсклікнем: ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС!

Ласка, Любоў, Мір і Багаславенства Уваскрослага Госпада нашага Ісуса Хрыста з усімі вамі. Амінь.

СЬМІРЭННЫ АРХІЯПІСКАП СЕРГІЙ
Глава Сьвяшчэннага Сабору Япіскапаў Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы
СЬМІРЭННЫ ЯПІСКАП ВАСІЛЬ
Сакратар Сьвяшчэннага Сабору Япіскапаў БАПЦарквы на Чужыне.

Дана Року Божага 1953, месяца красавіка, Аўстралія- Амэрыка.

ЕН УВАСКРОС!

Ён уваскрос! Ён —
дзесь між намі,
Ён там, дзе ў срэбным пыле лоз,
У сіняй смузе над палямі
Вісіць вясна...
Ён — уваскрос!
Ускрос,
і зноў па Беларусі
Перад сабой ідзе Хрыстос,
Здымае з душ настылых вусьціш,
Багаслаўляе соладзь кроз,
Сяліб раскіданых прысады,
Муры нязьлічаных вязьніц,
І тых, што пагублялі радасьць
Па кроплі кропля й дзень па дні...
Ідзе Хрыстос...
Над ім дугою
Устае густы блакіт нябёс, —
А ногі ў ранах незагойных
Кладуць сьляды на шэрань рос...
Дык прыпадзем
і вусны зложым
На тых сьлядох, што Бог-Хрыстос
На негараных губіць пожнях,
Бо Ён ускрос!
Ён — уваскрос!
Няхай над родным папялішчам
Усьцяж галосіць нема лёс,
Няхай крывавяць нас і нішчаць,
Ускрэсьне Край, —
бо й Ён ускрос!
Ён знае ўсё,
Ён нас ня зганіць
За горыч слоў, за роспач сьлёз...
О, Найвялікшае Каханьне,
Ўскрасі Яе,
як Сам ускрос!

ЕН УВАСКРОС — УСКРЭСЬНЕ І ЯНА

— ...Хрыстос Уваскрос!

зь вялікім сьвятам адвечнага аджыўленьня віншую цябе, Вялікі Беларускі Народ!

— ...Скора й ты ўскрэсьнеш ад доўгага мёртвага сну. Вясна прыйшла й для цябе. Хрыстос Уваскрос!..

Гэтак шмат год таму вітаў аднае вясны свой родны беларускі народ паэт Сяргей Палуян, які неўзабаве загінуў. Але гэты ягоны натхнёны зварот не загінуў і не загіне ніколі. З году ў год, ледзь надыходзяць Вялікодныя Сьвяты, — ён успамінаецца зноў, аджывае ў нашай памяці, як тая прырода „ад мёртвага сну". І зноў верыцца гэтак шчыра й горача, што „вясна прыйдзе й для нас".

Вялікдзень Хрысьціянскі, сьвята Уваскрошаньня Хрыста, якое гэтак цудоўна зьліваецца з ўваскрошаньнем да новага жыцьця, да новага красаваньня ўсяго навакольнага сьвету, мімаволі сьплятаецца ў думках кажнага беларуса і з надзеяй, з верай у Уваскрошаньне нашае Бацькаўшчыны. Нездарма-ж найвялікш акт нашага народу, Акт 25-га Сакавіка быў прагалошаны не ў восенскую слоць ці зімовыя завеі, а якраз увесну, напярэдадні Вялікадня, калі вярталіся з далёкага выраю птушкі й таялі сьнягі... Хочацца верыць і верыцца, што й Другі Сакавік прыйдзе да нас у звоне вясновых капеляў ды жаўронкавых песьняў, у вялікодныя сьветлыя дні.

Беларускі народ спрадвеку любіць гэтыя дні. Вялікоднае сьвята заўсёды будзіць у беларускіх сэрцах нейкую своеасаблівую радасьць і цяплыню. Глыбака адчуваюць гэтую радасьць ня толькі шчыра рэлігійныя людзі, якімі, па праўдзе, зьяўляецца бальшыня беларусаў, але й тыя з нас, хто ў завірусе важкіх у падзеі гадоў, што выпалі на долю нашаму пакаленьню, разгубілі па сьцежках сьвету сваю колішнюю наіўную дзіцячую веру. У вялікодныя дні ня верыць у перамогу Дабра, у перамогу Сьвятла, у Хрыстовую перамогу — беларус не патрапіць. Таму мо й любіць наш народ Вялікдзень больш за ўсе іншыя сьвяты, выліваючы і гэтую сваю любасьць, і веру, і радасьць у нямоўчным звоне вялікодных званоў, у песьнях валачобнікаў і ў словах вялікоднага прывітаньня: — Хрыстос Уваскрос!

Праўда, сяньня няма на Беларусі ні вялікодных званоў, ні валачобных песьняў, ні радасьці. Няма яе і ў нас, для якіх гэтта найпрыгажэйшы нат Вялікдзень ня радасьць, а яшчэ адзін балючы успамін аб пакіненай, згубленай Бацькаўшчыне, ні там, скуль мы пайшлі у сьвет дзесяць год таму.

Усё, чым жыў наш народ на працягу стагодзьзяў, што дапамагала яму супрацьставіцца бядзе, перамагаць жорсткія выпрабаваньні долі, перажываць крыўды ды прыгнёт чужынцаў — сяньня ад яго адабранае. Ён, які гэтак любіў і любіць сваю зямлю, спрадвечны дзедаўскі загон, ня мае сяньня нат вузкое палоскі, нат пядзі яе для сябе. Ён ня мае сяньня ні свае хаты, ні свае веры, ні волі, ні надзеі. Нат думаць пасвойму ён ня мае права. Сяньня — ён укрыжаваны й канае, як Той, што памёр на крыжы, але ўсё-ж уваскрос.

Таму, хоць няма, здавалася-б, надзеі, мы год па годзе сустракаем Вялікоднае Сьвята раднымі й наважнымі словамі:

Што далей?

Пасьля сьмерці забойцы мільёнаў, арганізатара народагубства, канцлягераў, паняволеньня, уся прэса дэмакратычнага сьвету адназгодна пыталася: хто-ж будзе ягоным спадкаемцам? Чакаць адказу на гэтае пытаньне давялося нядоўга. Спадкаемцам гэтым стаўся Маленкаў. І прэса ўсяго сьвету стаўляе сяньня ужо іншае пытаньне: што будзе рабіць новы дыктатар? Ці пойдзе ён і далей сьлядамі свайго настаўніка ці можа... будзе больш „дэмакратычны" ў сваіх пачынаньнях, скончыць вайну у Карэі, спрычыніцца да адпружаньня цяжкога міжнароднага палажэньня, а можа?... і гэтак бязконца. Адзін час газэты толькі й пыталіся: „што скажа Маленкаў у сваёй першай прамове? Адначасна, розныя палітыкі й журналістыя навет пачалі былі раіць прэзыдэнту Айзэнгаўэру й Чэрчылю спаткацца з новым валадаром замкнёных у савецкую турму народаў, зьявіліся былі адтыкулы з загалоўкамі: „Айзэнгаўэр — Чэрчыль — Маленкаў".

Чытаючы ўсе гэтыя пытаньні, разважаньні ды пажаданьні, мімаволі стаўляем яшчэ адно пытаньне: дзе й калі мы жывем, што за палітыкі сяньня на сьвеце? Калі-б гэтак як пішуць аб міжнародным палажэньні ды аб савецкіх справах сяньня, пісалі й разважалі скажам, у дваццатых гадох, — гэта было-б яшчэ зразумелым. Бальшавізм быў тады усьцях загадкай, зьявішчам новым і мала зразумелым. Але пасьля ягонае 35-цёх гадовае крывавае практыкі, даводзіцца сказаць толькі адно: дэмакратычны сьвет блізу ня мае сяньня запраўдных палітыкаў, людзей, якія маглі-б цьвяроза думаць, разважаць і паводле гэтае развагі дзеіць.

Бо вось, што сталася напрацягу адно колькіх дзён „урадаваньня" новага дыктатара: чэскія самалёты зьбілі амэрыканскі самалёт над прастораю амэрыканскае-ж зоны, савецкія самалёты зрабілі тое-ж з ангельскім самалётам над ангельскаю зонаю, страляючы гэтак доўга,аж усе сябры ангельскае каманды, якія выкінуліся з падбітага самалёту на парашутах, былі забітыя, ды абстралялі амэрыканскі самалёт на Далёкім Усходзе. Амэрыканскія й ангельскія улады, злажылі, ведама, войстрыя ноты пратэсту супроць гэтых нячуваных у міжнародных дачыненьнях гвалтаў, але як і заўсёды, атрымалі адказы, што віна па баку самых ахвяраў. Яны й лялі над савецкай тэрыторыяй, і страляць пачалі першыя ды... іншая гэткая-ж нахабная бязглузьдзіна.

Здавалася-б, адказы гэтыя павінны былі-б быць якраз і вымоўным адказам на настырлівае пытаньне дэмакратычнае прэсы: а што будзе далей? Кажнаму-ж, хто хоць крышку разьбіраецца ў справах, ясна, што згаданыя нялюдзкія напады на амэрыканскія ды ангельскія самалёты не маглі быць выкананыя без належных інструкцыяў і загадаў згары. Да таго-ж, не магло ўзяць на сябе адказнасьці за іх і ніякае мясцовае, ніжэйшае „начальства". Гэта мог быць адно загад Крамля, загад новага дыктатара „памацаць" крыху заходніх суседзяў, побач з гэтым здабыць легітымацыю цьвёрдага, бясстрашнага й безагляднага „правадыра", годнага свайго „вялікага настаўніка", тым балей, што было гэта напярэдадні сэсіі Вярхоўнага Савету. І выпадкі паказалі, што Вярхоўны Савет належна ўшанаваў гэтую легітымацыю, аднагалосна зацьвярджаючы Маленкова на новым становішчы. Памінаючы ўжо Сталінаву навуку, новы дыктатар добра зразумеў і настроі сваіх партыйных сяброў: толькі крывёю, толькі тэрорам і гвалтамі можна працерабіць сабе ў Расеі шлях, здабыць сабе аўтарытэт. І перад гэткаю пастановаю справы новым дыктатарам краіны канцлягераў ды нявольніцтва схілілі свае галовы сотні й тысячы меншых сатрапаў, бо атрымалі належную санкцыю на далейшы тэрор, на далейшыя гвалты. У выніку — шмат, вельмі шмат крыві будзе яшчэ праліта ў страшной падсавецкай вязьніцы.

Але й бяручы зь іншага боку, — новы дыктатар нядрэнны вучань свайго „бацькі". Бо вось, ён выступіў з прамовай і заявіў, што... СССР можа вельмі добра „супрацоўнічаць" з капіталістычным сьветам. І гэта ён паўтарыў ужо ня раз, ці два. Ці-ж дзіва, што непапраўныя заходнія палітыкі прыемна хвалююцца, а „выдатныя" журналістыя ня стомяцца прасіць у сталінавага спадкаемцы інтэрв'ю, ды друкаваць артыкулы з тытуламі: Айзэнгаўэр — Чэрчыль — Маленкаў? Гэта нічога, што Зорын у Задзіночаных Нацыях і далей адкінуў плян заканчэньня вайны ў Карэі, гэта нічога, што Маленкаў даў загад „прашчупаць" настроі дэмакратычных дзяржаваў, зьбіваючы іхныя самалёты й, расстрэльваючы іхныя каманды — ён-жа сказаў, што хоча міру! Запраўды, нездарма ў свой час Ленін сказаў: „таварышы, не глядзеце на нашую слабасьць, глядзеце на слабасьць капіталістых!"

Нас тут цікавіць яшчэ й іншае пытаньне. Колькі дзён пасьля свайго падарожжа ў Маскву неспадзявана памёр, маючы 57 год, дыктатар Чэхаславаччыны Готвальд. Паводле паведамленьняў, яму добра намылілі былі там галаву за правал ягонае пяцігодкі, у выніку чаго кантрыбуцыя Маскве ня была як належыцца выплачаная. Трэба думаць, што неўзабаве гэтаксама неспадзявана памруць яшчэ й іншыя „пастаўшчыкі двара яго вялічаства" — маскоўскага дыктатара. Выснаў з гэтага ясны: далейшая эксплятацыя калёніяў, ці як яны сяньня завуцца краінаў — сатэлітаў, памацненьне русыфікацыі і падрыхтоўка да вайны. Пачнецца, відаць, новая хваля тэрору, паляцяць галовы „касмапалітаў" ды „інародцаў" — гэтых „нутраных ворагаў", аб якіх прыгадаў ужо быў кагадзе ў сваёй прамове новы дыктатар Маленкаў.

Але аб гэтым прэса, асабліва прэса расейскае эміграцыі, маўчыць, хоць і яна стаўляе пытаньне: „што будзе далей?" І гэта зусім зразумела, бо згаданыя пляны Маленкова дзіўна супадаюць парою із плянамі й праграмамі блізу ўсіх тутэйшых расейскіх партыяў, пачынаючы ад манархістых і канчаючы на сацыялістых. Адзінства поўнае й нязвычайна цікавае, зусім сугучнае й з паглядамі нябожчыка архіяп. Бэнэдыкта, які ў сваім часе пісаў у сваім „Православном Белоруссе', што трэба рубаць галовы нацыяналістых, сэпаратыстых ды іншых „расчленителей". Праўда, яму рубаць не давялося, але гэта зробіць за яго цяпер Маленкаў.

Сярод розных мяркаваньняў і пажаданьняў расейскае эміграцыі былі й гэткія: „Можа знойдзецца сярод 200 мільёнаў рускіх (!) нейкі герой, які паўстане й вызваліць Расею ад бальшавікоў"? Не ўваходзячы ў палеміку з гэтай бязглузьдзіцай што да 200 мільёнаў „расейцаў", хочам зрабіць адну заўвагу: „Расею" ад бальшавікоў ня будуць, вызваваляць ніякія „расейскія героі", бо яны адно будуюць і ўзмацняюць яе пад правадырствам сталіных, маленковых, вышынскіх ды кампаніі. Тое, што расейская эміграцыйная прэса называе „Расеяй", будзе вызваленая якраз іншымі героямі, якім Бэнэдыкты жадаюць, а Маленковы рубаюць галовы.

На пытаньне-ж: што будзе далей, — хіба неўзабаве адкажа час.

ЁН УВАСКРОС — УСКРЭСЬНЕ І ЯНА!

„Хрыстос уваскрос"! Бо калі ўваскрос Хрыстос, чаму ня мае ўскрэснуць і Яна, нашая Бацькаўшчына?

Трэба толькі моцна, якнаймацней верыць у гэта, найшчырэй жадаць, а таксама самаахвярна на гэта працаваць. Ні сваркі, ні інтрыгі з аднаго боку, ні ленасьць да абыякавасьць з іншага, — ня спрычыняцца да прыйсьця нашага Вялікага Сьвята Уваскрашэньня. Як і на ўсё ў жыцьці, на Бацькаўшчыну трэба зарабіць, як трэба здабываць, будаваць дзень па дні й цаглінка па цаглінцы, забываючыся на сябе, на вымогі штодзённасьці, на ўсё, думаючы адно аб Ёй.

І калі мы знойдзем у сабе досыць гарту, сілы й ахвярнасьці здабыцца на гэтую, зусім нявялікую, раўнуючы да цудоўнае мэты — Незалежнасьці Беларусі — ахвяру, надыйдзе неўзабаве дзень, калі разам з нашым пэтам і мы зь нясьцерпнаю вялікоднай радасьцяй нарэшце крыкнем на ўвесь сьвет:

— Зь Вялікім Сьвятам вінщую, зь Вялікім Сьвятам, Вялікі Беларускі Народ!

— Хрыстос Уваскрос!

Няудача з выбарамі у Беларусі

„Манчэстэр Гвардыян" — ведамы штодзённік ангельскіх лібэралаў, напярэдадні хваробы й сьмерці Сталіна (3.111.53 году, Нумар 33.184) падаў вельмі цікавую зацемку аб выбарах у мясцовыя урады на Беларусі.

Успамінаючы аб выбарах у Савецкім Саюзе наагул, якія нязьменна даюць вынікі галасаваньня на 99,99% па загадзя выстаўленым, адзіным да таго-ж, сьпісе кандыдатаў, карэспандэнт ангельскае газэты далей піша:

— Але ня гэтак дзеецца ў Беларусі. У мясцовых выбарах, праведзеных тутка ў мінулым тыдні, паводле радыяперадачы з Менску, сталіцы рэспублікі, здарылася здаецца, нешта гэткае, чаго яшчэ не здарылася ў гісторыі савецкіх выбараў наагул. Радыё падало:

„Вызначаныя кандыдаты не атрымалі абсалютнае большыні й ня былі выбраныя ў мясцовыя саветы у чатырох раёнах. У гэтых раёнах будуць праведзеныя новыя выбары паводле выбарнага права, устаноўленага для мясцовых выбараў у Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы".

Як дагэтуль, нічога ня было сказана аб прычынах, чаму кандыдаты на згаданых „выбарах" праваліліся, не атрымаўшы вымаганае бальшыні галасоў? Ясна, што яны ня мелі ніякіх контр-кандыдатоў, як гэта скрозь і ў кажных выбарах вядзецца ў Савецкім Саюзе. Ці было гэтае нябывалае здарэньне спрычыненае нязручнымі агітатарамі, якім не ўдалося загнаць дастатковую колькасьць выбаршчыкаў у выбарчыя пункты?

Калі гэтак, яны далі вельмі паважны „прамах". Бо справа блізу пэўная, што сам Сталін заждае пацікавіцца гэтым выпадкам. Судзячы з паведамленьняў савецкае прэсы, Сталін-жа быў якраз першым кандыдатам выбарчага сьпісу ў кажнай вёсцы, раёне, месьце й акрузе, у кажным савеце працоўных дэпутатаў у гэтых нядаўных выбарах.

Справаздачы сьветчаць, што гэта ня здарылася Сталіну яшчэ ніколі. Пэўне, яму будзе вельмі крыўдным і гэткая няўдача й недавер да яго, што сустрэлі яго кагадве ў Беларусі... А можа ён адпусьціцца й даруе...

Для большага кантрасту правалу выбараў у некаторых раёнах Беларусі, „Манчэстэр Гвардыян" падае узяты з савецкіх „Известий" абразок з галасаваньня ў Менску, дзе 72-гадовы стары выяўляе сваю радасьць і шчасьце, што яму яшчэ раз давялося галасаваць за „любімага бацьку й настаўніка працоўных, за Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна"...

Зацемка ангельскае газэты канчаецца іранічнай заўвагай:

А можа т. Сталін раззлуецца якраз на гэткую зраду тайны выбараў старым дзядзькам, які, спавядаючыся на выбарчым пункце з таго, за каго ён галасаваў, пагвалціў 109 пункт Беларускае Канстытуцыі?

С.

Што за „Саюз Журналістых"?

Др. Я. Станкевіч і сп. А. Адамовіч просяць нас зьмясьціць на балонках нашае газэты наступнае:

— На зарубежніцкім сьвяткаваньні Дня Незалежнасьці, 22-га сакавіка г. г. у Нью Ёрку, было прачытанае прывітаньне ад нейкага саюзу беларускіх журналістых з Мэспэту.

Мы ведаем, што ўлетку 1951 г. на сходзе журналістых у Нью Ёрку быў выбраны Прэзыдыюм Беларускага Саюзу Журналістых, аднак, гэтая арганізацыя ня мела ад таго часу ані аднэй зборкі, а таму падобнае пастановы ніколі ня выносіла.

Сябры згаданага Беларускага Саюзу Журналістых, сп. А. Адамовіч — Заступнік Старшыні СБЖ і сябра Рэвізыйнае Камісіі др. Янка Станкевіч гэтым паведамляюць, што яны ня ведаюць, якія гэта журналістыя віталі зарубежнікаў 22-га сакавіка й да ніякага такога „Саюзу Журналістых", што вітаюць іх — не належаць.

ВЫПІСВАЙЦЕ, ЧЫТАЙЦЕ І ПАШЫРАЙЦЕ ГАЗЭТУ „БЕЛАРУС".

Баяздольнасьць Савецкай Арміі

(Працяг)

Вось паводле гэткіх камунікатаў жыхарства Савецкага Саюзу й стварала сабе абраз запраўднае вайны й шчыра верыла у вялікую баяздольнасьць чырвонай арміі. Гэтую веру вельмі падмацоўвала паважная колькасьць „палонных", якія дзень у дзень гналіся у Савецкі Саюз. На справе, — гэта зусім ня былі ваеннапалонныя. Як я ўжо ўспамінаў вышэй, гэта былі людзі, пакліканыя польскімі ўладамі у армію й якія прыбылі на зборныя пункты, але польскае арміі тут ужо не засьпелі. Людзі гэтыя, цалкам дэзарыентаваныя, ня ведалі што рабіць, ці чакаць якога загаду, ці варочацца да хаты? З гэтага й карысталася „геройская савецкая армія" і гнала людзей у Савецкі Саюз, дзе іх пазьней завозілі ў канцлягеры, у Крывы Рог, ці, пераважна, на далёкую поўнач, дзе яны мусілі цяжка працаваць. Афіцэраў-рэзэрвістых выдзялялі ў асобныя лягеры, каб зьвезьці пазьней у Катынь і там забіць.

Савецкая прапаганда загадзя была падрыхтаваўшы чырвонаармейцаў да таго, што Савецкі Саюз мусіць заняць Заходнюю Беларусь ды Украіну, каб „вызваліць адзінакроўных братоў сваіх з пад панскага ярма". Як толькі чырвоная армія займала якое нашае мястэчка ці вёску, — усьлед жыхарства зганялася на мітынг. Тут палітрукі апісвалі ў найшырэйшых колёрах „шчасьлівае жыцьцё" савецкіх людзей і гэтта-ж прапанавалі „падтрымаць" згары укладзеную рэзалюцыю падзякі „вялікаму Сталіну" за „вызваленьне". Гэткімі „аднагалосна" прынятымі рэзалюцыямі савецкія газэты былі даслоўна ў тыя дні перапоўненыя.

Але, сутыкаючыся із жыцьцём Заходняй Беларусі, самі чырвонаармейцы ставаліся ахвярамі іншае прапаганды — прапаганды жыцьця, міжвольна параўноўвалі жыцьцёвы ўзровень нашых вёскаў і местаў із савецкімі ды пачыналі адплюшчваць на праўду вочы.

А некаторыя навет, вельмі асьцярожна, баючыся, прызнаваліся нашым людзям у жудаснай савецкай запраўднасьці, галіцэ й голадзе.

Заваяваўшы гэткім „геройскім" спосабам Заходнюю Беларусь ды Украіну й „вызваліўшы" іх, як казалі нашыя сяляне, „ад масла, сала, хлеба, а навет бульбы", „непераможная" Чырвоная армія не супачыла, бо Крамлёўскім уладаром пачала перашкаджаць супакойна спаць вольная суседняя Фінляндыя.

У лістападзе 1939 году Савецкі Саюз пачаў вайну і зь ёю. Перад пачаткам вайны, у Маскве быў створаны адмысловы Фінскі камуністычны ўрад. Заданьнем Саветаў было: заваяваць Фінляндыю, пасадзіць у Гэльсінках згаданы ўрад ды даручыць яму згуляць яшчэ адну камэдыю „дэмакратычных выбараў", гэтым разам у Фінскі Сойм, прычым гэты „аднагалосна" выняс-бы пастанову аб далучэньні Фінляндыі да СССР. Адным словам, яшчэ раз мела быць паўторана тое, што было зроблена ў Заходняй Беларусі ды Украіне.

Але, памінаючы ўсю хітрамудрасьць Сталіна, Савецкі ўрад гэтым разам моцна памыліўся. Малы, але запраўды геройскі фінскі народ патрапіў даць сталінскім гордам ня горшы адпор, чымся невялікая старадаўная Афінская рэспубліка дала была некалі вялізарным азіяцкім гордам Ксэркса.

Не ад рэчы будзе затрымацца крыху на геаграфічна-вайсковым палажэньні Фінляндыі і для лепшага зразуменьня ейных абаронных магчымасьцяў, параўнаць яго з магчымасьцямі якой-колечы іншай дзяржавы, што сталася ахвяраю бальшавіцкае агрэсіі, прыкладам, з абароннымі магчымасьцямі Польшчы.

Даўжыня польскае мяжы з СССР з поўначы на паўдня станавіла нешта каля 1500 кілёмэтраў, даўжыня мяжы зь Нямеччынай — каля 1900 кіл. На ўсім працягу як усходняе гэтак і заходняе мяжы, прымежная прастора была прыгодная да ваенных апэрацыяў. Апрача гэтага, як усходні, гэтак і заходні суседзі Польшчы былі магутнымі гаспадарствамі, варожымі да яе. Паводле апошняй статыстыкі, праведзенай незадоўга да 1939 году, у Польшчы лічылася 33 мільёны жыхарства. Гэткім чынам, каб Польшча мела магчымасьць правесьці поўную мабілізацыю, яна магла-б павялічыць свае армію адно да трох мільёнаў чалавек, у той час, як Нямеччына, паводле тэарэтычных аблічэньняў, магла паставіць армію да васьмёх мільёнаў чалавек, а СССР — да васямнаццацёх мільёнаў. Ясна, што бяручы на увагу даўжыню дзяржаўных межаў і нясумернасьць людзкіх рэзэрваў, не гаворачы ўжо аб тэхнічным узбраеньні, абарона Польшчы была блізу немагчымая.

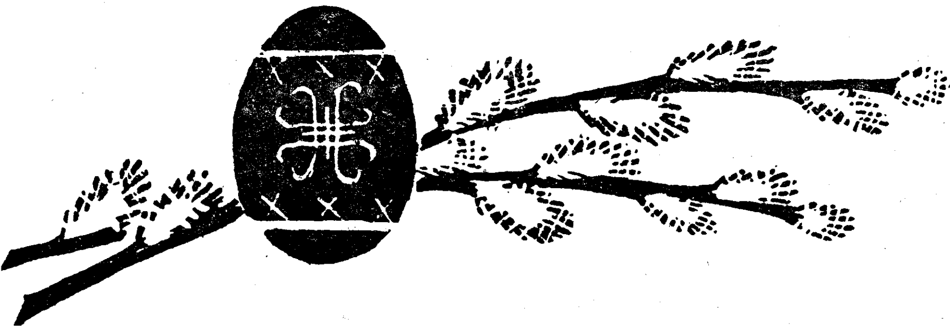
Фінляндыя, наадварот, мела заходнюю й паўночную мяжу цалкам забясьпечаныя. Усходняя-ж ейная мяжа ад поўначы да Ладаскага возера праходзіла паўз лясістую й балацяную мясцовасьць, зь вельмі рэдкім жыхарствам, нязадтную улетку да ваенных апэрацыяў дзеля непраходных імшараў да дрыгвы, а ўзімку — з прычыны глыбокіх сьнягоў ды бездарожжа. І толькі адрэзак фінскае мяжы на паўдня ад Ладаскага возера да Фінскае затокі, даўжынёю ў шэсьцьдзесят кілёмэтраў, быў прыгодны да ваенных апэрацыяў. Аднак, і гэтая прастора была парэзаная равамі й парослая лесам.

Усяго жыхарства было ў Фінляндыі да двух мільёнаў. Навет правёўшы поўную мабілізацыю, яна не магла паставіць арміі большае, чымся дзьвесьцесьцячаў жаўнераў. Як на сяньняшнія ўмовы, гэта сьмешна малая лічба. Фінскі генэральны штаб даскапала разумеў гэта. Дакладна разумеў ён і тое, што небясьпека з усходу пагражае Фінляндыі адно на згаданым ужо невялікім паўдзённым адрэзку ейнае мяжы паміж Ладаскім Возерам і Фінскаю затокаю. Таму тутка была пабудаваная абаронная лінія. Як падае ў сваіх успамінах галоўнакамандуючы фінскай арміяй маршал Маннэргэйм, умацаваньні гэтае абаронные лініі складаліся з апрычоных абаронных пунктаў, якія маглі ствараць, у разе патрэбы, бесперапынную агнявую заслону. Як падае той-жа маршал Маннэргэйм, Саветы кінулі былі на Фінляндыю адразу 28 дывізіяў, лічачы на тое, што аднэй сваёй масай яны правруць лінію абароны між Ладаскім возерам і Фінскай затокай, здабудуць сталіцу Гэльсінкі й змусяць Фінляндыю капітуляваць. Аднак, як неўзабаве выявілася, гэтае савецкая людзкая маса сустрэлася ад самага пачатку із супраціўам, якога Саветы ніколі не спадзяваліся. Фінская армія падпушчала ворага вельмі блізка да сваіх умацаваньняў, а тады даслоўна касіла яго жорсткім артылерыйскім ды кулямётным нагнём. Шматлікія спробы Чырвонае арміі здабыць фінскую абаронную лінію даўгі час канчаліся поўнай няўдачай. У рэшце рэштаў савецкае каманданьне было змушанае спыніць атакі й павялічыць склад свае арміі да 45 дывізіяў ды трох тысячаў танкаў. Агулам, у другой палове вайны саветы сьцягнулі былі на фінскі фронт да мільёну байцоў. Гэтая вялізарная людзкая маса, танкі й артылерыя ды іншае ваеннае абсталяваньне былі згрудаваныя на вузкім пасьме даўжынёю ў 60 кіл.

Аднак, толькі пасьля прыблізна двумесячных нясупынных атакаў фінская абаронная лінія была нарэшце коштам вялікіх ахвяраў у людзях прарваная й Выбарг здабыты. У сакавіку 1940 году Фінляндыя фармальна запрапанавала саветам мір, на самай-жа справе гэта саветы, страціўшы вялізарную колькасьць свае арміі, капітулявалі перад Фінляндыяй.

(працяг будзе)

Ф. Кушэль.

ВЯЛІКДЗЕНЬ

Вялікдзень — найбольш народнае, найбольш шанаванае ў беларусаў сьвята. Ніводзін дзень у годзе не чакаецца на Беларусі з гэтаю нецярплівасьцяй, як Сьвята Сьветлай Хрыстовай Нядзелі. Дарослыя й малыя, дзядулі й дзеці — усе аднолькава цешацца з Вялікадня, й задуга пачынаюць лічыць дні, што да яго засталіся. І мусіць ні адно сьвята не пакідае па сабе гэтулькі сьветлых успамінаў, радасных перажываньняў, столькі сонца й колераў, як гэтае сьвята вясны й адраджэньня.

Чаму гэта так? — Блізу ніколі, хіба, ня пытаўся аб гэтым беларускі селянін, бо не ў сылягізмах халоднае развагі трэба шукаць сакрэту гэтай народнай пашаны да Вялікоднага Сьвята, — а ў глыбіні пачуцьцяў, у народнай міталегіі, абрадах і перажытках старадаўных вераваньняў.

Народныя мітычныя паданьні беларусаў захавалі шмат таго, што ў іншых народаў ужо з тысячу год таму спыніла сваё бытаваньне. Гэтак — беларус захаваў успамін аб багіні вясны — Ладзе, Лелі ці Лялі, аб багіні лета Цёці, богу восені — Жыценю й зімы — Зюзі.

Дарма, што хрысьціянства імкнулася палучыць усе паганскія сьвяты із сваімі, хрысьціянскімі, пазбаўляючы першыя іхнага старадаўняга мітычнага сэнсу, аднак, беларус не пакінуў і да сяньня адзначаць у дні хрысьціянскіх сьвятаў і памяць ды павагу да сваіх колішніх багоў.

Сьвята Уваскрошаньня Хрыста ці Вялікдзень і ёсьць вялікім, радасным веснавым сьвятам беларускага народу. Ім адзначаецца вялікае абнаўленьне прыроды, абуджэньне сьвету ад зімовага сну. Што гэта так, відаць з сымбалю Вялікадня — чырвонага яйка. Яно абавязкава ўжываецца як у Сьветлую Нядзелю, гэтак і на Радаўніцу пры памінаньні памёрлых. Некалі ў старадаўныя часы яйка азначала цэлы сьвет. Усё навакольле разам з сонцам увасаблялася ў сьведамасьці старавечных слявянаў як вялізарнае яйка. Чырвоны-ж колер ягоны пачаў уяўляць зыркае сонечнае сьвятло, якім фарбавалася у ўяўленьні чалавека усё ў гэты дзень радаснага вясновага сьвята.

Само яйко уяўляла сабою памёрлы ўзімку сьвет, а чырвоная фарба ажыўляла яго, вяртала яйка — сьвет да жыцьця. Хрысьціянскія сьвятары, што весьцілі новую рэлігію, выкарысталі сымбалічнае значаньне яйка, як памёрлага сьвету — сьмерці — й надалі яму й іншае, радаснае значаньне — адраджэньня прыроды, абуджэньня жыцьця, уваскрошаньня Хрыста і ўсяе вясновае прыроды наагул.

Таму вялікоднае яйка мае два значаньні — адно пры памінаньні памёрлых, на Радаўніцу й другое ў дзень Хрыстовага Уваскрошаньня, як сымбаль новага жыцьця.

За тыдзень да Вялікадня у Вербную Нядзелю вядзецца звычай сьвяціць вербы й стаўляць іх за абразы, дзе яны й застаюцца да будучага году. У гэты дзень устаюць раней, а таго, хто заспаў, будзяць, б'ючы вярбою ды прыказваючы: „Не я б'ю — вярба б'е, за тыдзень — Вялікдзень".

Даўней, калі людзі праз увесь вялікі пост срога пасьціліся, — Вялікдзень чакаўся з асаблівою нецярплівасьцяй. На гэты дзень навет найбяднейшая сям'я рыхтавала, па магчымасьці найлепшую ежу: яйкі, сыр, каўбасу, пірагі, а замажнейшыя дык і кумпяк, парася, цяля ды інш. На Вялікдзень Усяночнай, звычайна, бывала ўся вёска. Настрой людзкое грамады быў вясёлы й радасны. Высьвячанымі ў часе усяночнае яйкамі, мясам, пірагамі — г. зв. сьвячоным, у нядзелю раніцай, вярнуўшыся з сьвятыні, разгаўляліся. Гаспадыня рэзала на кавалкі сьвячонае яйко і ўсе сябры сям'і зьядалі па кавалачку із сьвячонаю-ж соляй. Пасьля разгаўленьня яйкам — браліся й за рэшту багатае й смачнае мясное ежы, прыправуючы яе хрэнам ды запіваючы гарэлкай. Разгавеўшыся, ішлі, пераважна, на вуліцу. Тут весялосьць аж бурліла. Моладзь гушкалася на качэлях, ці калысках, як іх часьцей завуць, качала ў лубках яйкі, гуляла ў біткі, падбіраючы наймацнейшыя, каб перамагчы супраціўніка. Здаралася, што адно гэткае яйко выйгравала колькі сотняў і на яго наагул цаны у гэтыя дні ня было. Гулялі у біткі аж да Юрага, 23 красавіка (ст. стыль).

Цікаваю своеасаблівасьцяй беларускага Вялікадня быў звычай, які ўжо, загінуў у іншых славянскіх народаў (апрача сэрбаў) — гэта г. зв. хаджэньне валачобнікаў (ад слова валачыцца) — грамады мужчынаў, што з песьнямі ходзяць ад хаты да хаты. Валачобныя песьні вельмі цікавыя і сваім зьместам і мэлёдыямі. Часам гэтыя песьні духоўнага зьместу, але часьцей — чыста гаспадарскага, й жадаюць яны людзям добрага жыцьця, шчасьця і ураджаю ў полі ды спору ў хаце.

На другім тыдні па Вялікадні у аўторак на Беларусі вельмі ўрачыста сьвяткавалася г. зв. Радаўніца (або вясновыя дзяды) — дзень памінаньня памёрлых. Даўней дзеля гэтага выбіралася на магілках пустое месца, куды зносілі ежу, гарэлку, а галоўнае, яйкі й тутка усе разам сабраўшыся, паміналі нябожчыкаў, клічачы іх прыйсьці й пасілкавацца разам з жывымі. Сяньня памінаюць памёрлых кажны на сваёй магілцы. Ня з'едзеную ежу й яйкі пакідаюць на магілках для нябожчыкаў. Шчодра абдорваюцца ў гэты дзень і жабракі.

В. Ластоўскі ў вершы „На Радаўніцу" („Крывіч", нум. 1-ы, 1923, Коўня) пабачыў сымбалічны сэнс гэтага абраду ў глыбокай пашане народу да сваіх продкаў, лучнасьці нашага народу з даўнейшымі волатамі — некалі магутным і слаўным племям, ад якога, быццам, і паходзяць беларусы.

— Вясной,
спраўляючы дзяды,
мы, жыхары дрыгвін,
сьпяшым яйко разьбітае ўкапаць
на прашчурных касьцях.
А робім то на знак,
што у нас плыве іх кроў,
што мы —
даўнейшых валатоў,
ў ярме змалеўшыя, — нашчадкі...

Звычайна, пачынаючы ад вялікоднага тыдня, вясковая моладзь бярэцца вадзіць і гэтак званыя карагоды. Зьбіраюцца дзе-колечы на высокім месцы й ладзяць розныя гульні, сьпяваюць песьні, скачуць праз вагонь. Зьмест сьпяваных на гэткіх зборышчах песьняў чыста веснавы, гукальны, прысьвечаны часта багіні вясны Ладзе ці Лялі. Некалі на пярэдадні Юрага спраўлялася навет адмысловае ейнае сьвята — Ляльнік. Пасьля Ляльніка спраўлялася сьвята ейнага сына Даждбога-Ярылы, бога ўраджаю й каханьня. Хрысьціянства спалучыла яго із сьвятам сьв. Юрага. Усе згаданыя сьвяты ды абрады паходзяць з глыбокае старадаўнасьці і захавалі шмат прыгожага, што дадае фарбаў і паэзіі цяжкому працоўнаму жыцьцю беларускага селяніна. Таму, трэба старацца не забываць іх, а наадварот, адраджаць, дзе мага.

У. Гл.-ы.

Вясьнянкі

Ад найстарэйшых часоў у нашым народзе захавалася шмат прыгожых і глыбака-паэтычных абрадаў, зьвязаных з вясною й веснавымі сьвятамі, Юр'ем, Вялікаднем ды інш. Сустрэча вясны, цёплага сонейка, аднаўленьне прыроды пасьля зімовага сну, як і ўсе іншыя нашыя старадаўныя абрады, мела на ўвеце, галоўным чынам, задабрыць сілы прыроды й выпрасіць у іх добры ураджай у полі ды спор у хаце першабытнага земляроба. Таму веснавыя абрады й звычаі беларускага народу маюць характар яскрава земляробска-магічна-заклінальны, характар гуканьня вясны.

—„Выляці, шызая галачка,
Вынясі залаты ключы,
Замкні халодную зімачку,
Адамкні цёплае лецечка".

З прыняцьцем нашымі продкамі хрысьціянства, згаданая аснаўная й галоўная мэта веснавых абрадаў засталася бязь зьмены, аднак, зьмяніліся звароты й заклікі гуканьня, датарнаваліся да хрысьціянскіх паняцьцяў:

Дай-жа, Божа, каб вясна прыйшла,
Каб вясна прыйшла, цяпло прынясла, гу!

Сам абрад гуканьня вясны блізу зусім не зьмяніўся. Пачынаючы ад Дабравешчаньня і аж да Сёмухі, на Беларусі да нядаўна гукалі вясну скрозь:

—„Дабравешчаньне сьвятое,
Пайшлі сонейка залатое,
Каб зямелька адыйшла,
Каб вясна-красна прыйшла".

Прыбраныя ў белыя вышываныя кашулі й сьвяточныя андаракі ды гарсэткі дзяўчаты любілі ў гэты час выходзіць у поле, на сушэйшыя ўзгоркі, ды адтуль пераклікацца міжсобку вясьнянкамі, гукаючы вясну. Звычайна, кажная гэткая вясьнянка канчалася ўсклікам „гу"! Прыкладам, першая група сьпявала:

—„Баславі Божа вясну клікаць,
Зімку праваджаць,
Лета дажыдаць, гу!"

Другая група адказвала:

(канец на 4-ай бал.)

КАМІТЭТ ЗМАГАНЬНЯ З БАЛЬШАВІЗМАМ.

Віцэ-адмірар Лэсьлі Стывенс, старшыня дасюлешняга Камітэту Вызваленьня Народаў Расеі паведаміў кагадзе, што назва згаданага Камітэту зьмененая на „Амэрыканскі Камітэт Вызваленьня ад бальшавізму".

Камітэт гэты быў закладзены ў штаце Дэлявар у лютым 1951 г. пад назваю „Амэрыканскі Камітэт міру для народаў СССР". Пазьней, назва гэтая была зьмененая на „Камітэт Вызваленьня народаў Расеі", бо як здавалася, тэрмін гэты быў больш зразумелы для амэрыканскіх грамадзянаў, якія матар'яльна гэты Камітэт падтрымлівалі і ад якіх ён залежыў. Словы „народы Расеі", разумеюцца звычайнымі амэрыканцамі, якія ня ведаюць бліжэй своеасаблівыя этнічныя праблемы Савецкага Саюзу, як наагул прыналежныя ўсім тым народам, што жывуць на ягонай прасторы.

Назва гэтая, аднак, выклікала сярод не-амэрыканцаў шмат засьцярогаў, вельмі міжсобку супярэчных.

Каб спыніць гэтыя непатрэбныя спрэчкі, Камітэт выявіў сваё жаданьне зьмяніць назву на гэтакую, якая была-б магчымая да прыняцьця ўсімі тымі, што хацелі-б змагацца супраць бальшавізму. Паразумеўшыся з прадстаўнікамі розных эміграцкіх групаў, назва гэтая, запрапанаваная самымі эміграцкімі арганізацыямі, кагадзе й была прынятая.

Мэтаю Камітэту, аднак, дарма, што назва ягоная зьмененая, і надалей застаецца вызваленьне усіх савецкіх краінаў ад жудаснае бальшавіцкае тыраніі. Якраз таму гэтая арганізацыя, апеку над якой пераняслі амэрыканскія грамадзяне, і названая „Камітэтам Вызваленьня ад бальшавізму".

— „Назва гэтая, — дадае адм. Стывенс, — ня можа выклікаць ніякага сумлеву ў тым, што гэтае змаганьне й ёсьць галоўная мэта Камітэту".

Вялікодны падарунак

Такі ўжо быў год. — Другі дзень Вялікадня выпаў на першае мая.

Дзядзька Пракоп дастаў з камоды куплены мо' яшчэ за царом Мікалаем гальштук і доўга-марудна круціў яго перад люстэркам на сваёй шыі. Зацягнуўшы вузенькім вузлом пад барадой, Пракоп разгладжваў шаўковы клін гальштука, які блішчаста пераліваючыся рознымі колерамі, вытыркаўся з пад камізэлькі.

І як заўсёды, калі чапляў гэтую прыладу, вырываліся словы захапленьня: — аліганцкі!

Пракопава жонка стаяла ля накрытага белым абрусом стала й пяшчотна глядзела на свайго старога.

— Вось цяпер, як малады кавалер — казала яна, усьміхаючыся — адно бараду ды вусы сівыя паабцінай.

— Не, не, — запярэчыў гаспадар, — барады мае не чапай! У ёй, можна сказаць, сіла закладзена. Краса й павага. І ў покуць, калі ў гасьцёх — сесьці ня сорам. Што? Ці ня праўду кажу?

У дзьверы нехта пастукаў. Гаспадыня чамусьці спалохалася. Сьпяшаючыся, яна схапіла за ўскрай настольніка і, адкінуўшы зьнізу, прыкрыла на стале талерку з вялікоднымі яйкамі.

У пакой увайшоў іхны пляменьнік Алесь.

— Добры дзень! З першамайскім прывітаньнем, — прамовіў ён.

— А можа лепш будзе, — заўважыў дзядзька, — павіншаваць зь Вялікаднем? А? Із сьвятым Уваскрошаньнем Хрыстовым?

Алесь пачырванеў і моўчкі паціснуў плячыма.

Дзядзька нечакана абняў яго й пацалаваў: „Хрыстос Уваскрос"! І тут-жа адгарнуў настольнік. Талерка з фарбаванымі яйкамі... Пасха... Пірог... Каўбаса...

— А во й падарунак табе! Вялікоднае яечка!

Дзядзька Пракоп выбраў з талеркі цямнейшае, як ён казаў „чырвонае". Усе яны былі хварбаваныя павясковаму ў цыбульчыных лупінах і некаторыя мелі колер аж каштанавы.

— Бяры, нябож! А цяпер — зробім па чарцы! Гаворачы гэта, ён адкаркаваў пляшку гарэлкі й наліў маленькія чарачкі.

— Не, не, дзякуй, — зьбянтэжыўся Алесь, — я дарогаю... навертам да вас. На парад сьпяшаюся.

— Сьпярша выпі, а тады й дзякуй! Ня бойся, і на парад свой пасьпееш.

У голасе дзядзькі Пракопа было столькі пяшчотнай дабрадушнасьці й цёплай гасьціннасьці, што Алесь ня ўстоіў і згадзіўся.

Выпілі па аднэй і па другой. Завязалася шчырая гутарка.

— Цяпер, бачыш, як бедна? Ня гэтак, як даўней, — сумна ўздыхнуў дзядзька... На стале адно пірог ды тварог. І царквы няма, і ў званы ня б'юць, і вялікодных сьпеваў не пачуеш.

— А вы, дзядзька, не бядуйце, паспачуваў старому Алесь, — дужа не праймайцеся гэтым. Няма ў нас, тутка, дык затое па радзе ўсё можна з чужой зямлі пачуць. Я вам свой апарат прынясу. Самі пачуеце. Будуць і званы і вялікодныя песьні і нат казаньні з амбоны.

— Няўжо? — із сумлевам перапытаў дзядзька й пагладзіў бараду. — Каб-жа гэтак, і ў нас мо' пасьвятлела-б. Старое прыгадалася-б. Даўніна... А там... там на вуліцы камсамольцы горла дзяруць. І паважныя людзі мусяць ісьці разам ізь імі цягацца па бруку, усьміхацца. Што-ж зробіш? Трэба цярпець, Гэткі цяпер час. Але душа накшага просіць. Не першамайскія дрындушкі, а вялікодную радасьць сьпяваць. Сёлета, даў Бог, аж тры дні маем вольныя ад працы. А я дык па бюлетэню звольнены. Нага баліць. Другі тыдзень ужо ў хаце. Мне, от, пляваць на гэты парад.

Алесь, які ўважна слухаў дзядзькавых словаў, раптам схамянуўся, й трывожна зірнуў на гадзіньнік.

— Выбачайце, бягу, на нашым заводзе ўжо людзі ў калёнах. Праверка ідзе.

— З Богам. Ня буду трымаць, думаеш — не разумею?

....

Алесь прыбег якраз у пару. Людзі выходзілі ўжо калёнай праз браму заводзкага панадворку. Малады інжынер-распарадчык хваляваўся. Ён трымаў у руках блякнот і адзначаў адсутных.

— Ага, зьявіўся, — кіўнуў ён галавой задыханаму Алесю, калі той далучыўся да групы тэхнікаў.

Наперадзе несьлі сьцягі й партрэты правадыроў. Чырвоныя палотны перацінаі вуліцу. Грала аркестра. Моладзь гвалтам брала песьню, з крыкам да хрыпаты, з асаблівым дзікім газартам.

Паволі, часта спыняючыся, стракаты людзкі струмень паплыў вуліцай. І ўсюды, куды ня кінь вокам, мігцелі сьцягі й палотны. Чырвань расьцякалася навакол, як лужына крыві.

Дзень быў сонечны. Прыпякала... Стомленыя дэманстранты абступалі будкі й пілі морс. Маска знарочытай радасьці спадала із спацелых твараў, галасы гублялі задзёр...

— Праўду казаў дзядзька, — думаў, ідучы, Алесь. Ягоная душа йнакшага просіць.

І рука міжволі апусьцілася у кішэнь, дзе абмацала гладкі авал вялікоднага яечка. Гэты дотык дзіўна узрушыў Алеся. У памяці, як праз туман, пачалі ўставаць даўно забытыя ўспаміны з маленства... Цёплы веснавы дзень... шырокая вясковая вуліца... грамадка сяброў — падшыванцаў... гульня ў біткі... вясёлае захлыньненьне вялікодных званоў над вёскаю...

І раптам, нечакана, Алесь усёй душою адчуў ізноў нявычэрпнае, вечнае харство беларускага Вялікадня і ўсю пусьціню, усю зманнасьць бальшавіцкага Першамаю.

— Зусім, зусім нешта рознае, разважаў ён у думках. — Там — супакой душы, запраўдная ўрачыстая радасьць, гармонія, а тут ...пустэча, вулічнае бадзяньне, абрыдлыя песьні, падобныя адна да аднэй ды дакучныя прамовы з трыбуны. І мусіш ісьці, выяўляць, як кажуць, пралетарскую салідарнасьць. Машыруй і крычы ура. Нясі палку з чырвонай анучай. Працуй у звычайны дзень, а ў сьвята, заместа адпачынку — машыруй. Ды яшчэ й прыкідайся вясёлым. Накш — палічаць за ворага. Якое-ж гэта, на самай справе, „народнае' сьвята, калі людзей гвалтам, пад страхам цягнуць на дэманстрацыю?

У патаемных сховах душы рос гарачы пратэст.

— Але што зробіш? Мусіш цярпець, гэткі час, — прыпомніліся дзядзькавы словы. — Трэба ўцячы з гэтага натоўпу, — загаварыла собская воля, — няўпрыкметку ўзяць ды ўцячы...

І, пасоўваючыся у заводзкай калёне, Алесь сьлізгануў на паваpоце вуліцы ў нечы чужы панадворак, а адтуль, крадучыся, патрапіў і да свае хаты.

Праз паўгадзіны ён быў ізноў у дзядзькі Пракопа. Нахіліўшыся над радыяапаратам, які ён сам быў ціхцам змайстраваў, ён пільна узяўся круціць шрубкі.

— Гэта вось мой вялікодны падарунак вам, дзядзька Пракоп, наладжваючы апарат, вясёла казаў ён. Зараз пачуеце, як людзі на сьвеце Вялікдзень сьвяткуюць... Нарэшце ў апараце нешта загуло, а тады, моцна й нечакана зазванілі званы. Царкоўныя званы!

Стары радасна ўздыхнуў і перахрысьціўся. Праз колькі часінаў царкоўны хор засьпяваў вялікодную песьню:

—Хрыстос уваскрос із мертвых,
Сьмерцяй сьмерць пakanaў.

— Алеська, родненькі, — расчуліўся да сьлёз стары Пракоп, абыймаючы таксама ўсхваляванага пляменьніка. — Усьцешыў ты мяне, галубок, сьвята вялікае з намі сьвяткуеш!

А ў сэрцы Алеся запалілася ясная сьвечка уваскросламу Богу...

...Хрыстос уваскрос із мертвых...

Р. Крушына.

Сьвяткаваньне 25 Сакавіка у Нью-Ерку

У нядзелю 29 сакавіка сёлета беларуская эміграцыя Нью-Ёрку й ваколіцаў урачыста адзначыла 35-ыя ўгодкі Абвешчаньня Незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі. Як і ў мінулых годох, гэтак і сёлета, сьвяткаваньне ладзіла Галоўная Управа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня у ЗША.

Сьвяткаваньне пачалося службай Божай у царкве сьв. Тройцы. Пасьля літургіі Яго Прэасьвяшчэнства Уладыка БАПЦарквы Васіль адслужыў у саслужэньні Пратаярэя Х. Данілюка й настаяцеля царквы пратаярэя Фэдыны адмысловы малебен за Беларусь. Царква была шчыльна выпаўненая беларусамі, якія горача маліліся за наш народ, катаваны сяньня бальшавіцкімі панявольнікамі. Малебен закончыўся адсьпяваньнем гімну „Магутны Божа".

А 4-ай гадз. папаўдні у вялікай залі Бэтховэн Голу, запоўненай беларусамі, як новымі, гэтак і старымі эмігрантамі, а таксама гасьцімі, пачалася ўрачыстая акадэмія, прысьвечаная Сакавіку.

Акадэмію адчыніў Старшыня Галоўнай Управы БАЗА сп. Ф. Кушэль. Прывітаўшы гасьцей і суродзічаў і сказаўшы уступнае слова, Старшыня БАЗА абвесьціў часіну цішы, каб ушанаваць памяць тых нашых змагароў, што аддалі жыцьцё за зьдзейсьненьне ідэалу 25 Сакавіка. У глыбокай цішыні прысутныя на часіну палучыліся думкамі з братамі п сёстрамі на Бацькаўшчыне і з узрушаньнем успомнілі тых, што памерлі, каб жыла вольная Беларусь. І як-бы зазначаючы, што яна ўсё-ж жыве й не памрэ ніколі, глыбокую цішу перарвала раптам магутная песьня-заклік; „Паўстань, народ," на словы Я. Купалы (муз. камп. Куліковіча), засьпяваная нашай моладзьзю. Песьня гэтая заклікала да змаганьня за нашую праўду і ўліла ў душы прысутных надзею й веру у перамогу.

Тады слова дзеля прывітаньня узяў Яго Прэасьвяшчэнства Япіскап БАПЦарквы Уладыка Васіль.

З гасьцей віталі нас із нашым Найвялікшым Сьвятам: ад Украінскай Нацыянальнай Рады, Паразуменьня Украінскіх Палітычных Арганізацыяў і ад украінскіх сацыялістых — праф. Палівода, а ад Украінскага Кангрэсавага Камітэту — экзэкутыўны дырэктар гэтага Камітэту сп. доктар С. Ярэма. У сваім прывітаньні прафэсар Палівода, між іншага, зазначыў, што лёс украінскага й беларускага народаў — аднолькавы й што здабыць незалежнасьць яны могуць адно цесна задзіночыўшыся ў змаганьні, шчыра дапамагаючы адзін аднаму. Гэтую самую упэўненасьць выказаў у сваім прывітаньні на ангельскай мове й др. Ярэма.

Прыслалі на рукі Гал. Управы БАЗА прывітаньні і шматлікія беларускія арганізацыі з усіх куткоў сьвету, аднак, дзеля нястачы часу, яны, на жаль, не маглі быць зачытаньня.

Пасьля прывітаньняў слова было перададзена заступніку Старшыні Бел. Інстытуту Навукі й Мастацтва др. В. Тумашу, які ў вельмі цікавым рэфэраце зрабіў падлік нашых асягненьняў у часе ад 25 сакавіка 1918 году й да сяньня і вынікаў шматгадовага змаганьня нашага народу за сваю дзяржаўную незалежнасьць.

— „Сяньня беларуская справа ня ёсьць ужо справай аднае дзяржавы, — закончыў свой рэфэрат др. Тумаш, — цяпер гэта ўжо міжнародная, сьветнага памеру справа, якая ня можа быць заладжаная йначай, як толькі прызнаньнем суверэннасьці беларускага народу усім сьветам".

У мастацкай частцы сёлетняй сакавіковай акадэміі, выкананай пад кіраўніцтвам і з дапамогаю кампазытара М. Куліковіча, — узялі ўдзел дзьве нашыя прафэсыйныя сьпявачкі сп. Барбара Вержбаловіч і сп. Надзея Градэ. Сп. Градэ выканала колькі арыяў з беларускіх опэраў і песьняў ды рамансаў на словы беларускіх паэтаў. Бальшыня зь іх упяршыню выконвалася на беларускай сцэне. Артыстка яшчэ раз паказала свой прыгожы й моцны голас і добрае выканаўтва. Кажны, выкананы ёй нумар праграмы, быў вітаны гучнымі воплескамі. Асабліва спадабаліся прысутным дзьве гэтак розныя рэчы, як „Сакавік" на словы Н. Арсеньневай і жартоўная: „Сьцежку топча бедны хлопча", — абедзьве напісаныя камп. Куліковічам.

Родная песьня ў выкананьні сп. Б. Вержбаловіч выклікала запраўднае захапленьне слухачоў. У праграме сакавіковага канцэрту была іх цэлая вязанка. Усе яны, ці то глыбака трагічныя ці лірычныя або жартоўныя, — шчыра хвалявалі слухачоў, столькі год ужо адарваных ад усяго свайго, роднага, беларускага. У гэтым якраз — вялікая вартасьць і каштоўнасьць кажнага выступу нашае дарагое сьпявачкі.

На заканчэньне канцэртнае праграмы нашыя сьпявачкі адсьпявалі колькі беларускіх дуэтаў камп. Туранкова, сьв. памяці М. Равенскага, і зусім новых, адмыслова для акадэміі напісаных камп. Куліковічам, высока-мастацкіх рэчаў.

Праўдзівай атракцыяй канцэрту было выступленьне дзьвох дзяўчатак — Ганкі Зыбайла, якая прадэкламавала верш Сокала „Сакавік" і Ані Стома, якая з нязвычайнай, як на ейныя гады (ёй 8 год) упэўненасьцяй і пачуцьцём прачытала верш „25 Сакавік" — М. Машары й „Беларусь мая", — Ясеня.

Акадэмія скончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

Сьвяткаваньне пакінула глыбокае ўражаньне на шмат кім з прысутных, якія запраўды проста й шчыра любяць сваю Бацькаўшчыну й народ і стаяць воддаль ад усіх тых сварках ды інтрыгаў, якімі ў апошнія часы пачынае атручвацца і нашая эміграцыя. Хочацца верыць, што гэтыя шчырыя людзі, на вачох якіх можна было бачыць сьлёзы запраўднага ўсхваляваньня, і надалей застануцца ўбаку ад усяго нездаровага й вернуцца на Бацькаўшчыну гэткімі-ж вернымі Ейнымі сынамі, якімі яны пакінулі Яе.

Прысутны.

Выступленьне беларускіх навукоўцаў на амэрыканскай канфэрэнцыі

У сыботу 21 сакавіка апаўдні ў Нью Ёрку адбылося выступленьне Д-ра Уладзімера Сядуры на Амэрыканскай Навуковай Канфэрэнцыі Мюнхенскага Інстытуту па вывучэньню гісторыі й культуры СССР. Д-р Сядура выступіў з вялікім навуковым дакладам на тэму — БЕЛАРУСКАЯ КУЛЬТУРА І ТАТАЛІТАРЫЗМ.

У дакладзе былі асьветлены шляхі разьвіцьця ўсіх галінаў беларускае культуры — мастацтва, тэатру, літаратуры за апошнія 3 дзесяцігодзьдзі. Упяршыню перад амэрыканскім сьветам быў намаляваны шырокі абраз беларускага адраджэньня ў першым дзесяцігодзьдзі пасьля рэвалюцыі. Для мала або зусім неабазнанае ў пытаньнях беларускае культуры аўдыторыі было навінай даведацца аб існаваньні колькіх сот беларускіх пісьменьнікаў і паэтаў, колькіх літаратурных згуртаваньняў, паважных часапісаў, вялікай колькасьці мастакоў, скульптараў, артыстых, рэжысэраў і кампазытараў, навукоўцаў і прафэсуры ў розных галінах навуковае і культурна-асьветнае дзейнасьці. Амэрыканцы былі глыбака ўзрушаныя, калі дакладчык перайшоў да наступнага этапу змаганьня партыі з нацыянальна-вызвольным рухам на Беларусі, вынікам якога было зьнішчэньне бадай усіх прадстаўнікоў нацыянальна-адраджэнчай плыні ў беларускай літаратуры. Словы яговыя прагучэлі моцным актам абвінавачаньня супраць крамлёўскай тыраніі і тэрору ГПУ-НКВД.

На падставе фактаў, дакладчык давёў, што формула Сталіна, — азначэньне культуры, як нацыянальнай толькі па форме і соцыялістычнай па зьместу, — пазбаўляе беларускую культуру магчымасьці вольнага разьвіцьця й робіць яе зброяй таталітарнага ладу. На прыкладах беларускай літаратуры дакладчык паказаў, як усё-ткі ніколі ня спынялася адчыненае ці прыхаванае змаганьне за свабоду, нацыянальную і чалавечую годнасьць беларусаў.

Навуковая перыядызацыя разьвіцьця беларускае культуры атрымала эразуменьне і адобраньне з боку многіх удзельнікаў канфэрэнцыі і засьвечана выказваньнямі праф. Карповіча і Р. Дарбініані, рэдактара армянскага трохмесячніка.

Аб цікавасьці, якую выклікаў даклад Д-ра Сядуры сярод амэрыканскіх колаў, сьведчаць ня толькі гучныя воплескі, якімі аўдыторыя надарыла яговы выступ, але і той факт, што колькі амэрыканскіх газэтаў зьвярнуліся да дакладчыка з просьбай даць ім тэксты для шырэйшага асьвятленьня узьнятых праблемаў у друку.

Даклад Д-ра У. Сядуры запісываўся на фанографе і будзе зьмешчаны ў працах канферэнцыі.

У канферэнцыі браў удзел і сп. Адамовіч, які выступіў двойчы з кароткімі заўвагамі у справе праслуханых дакладаў.

Удзел двух беларусаў-навукоўцаў на Амэрыканскай Канферэнцыі спрычыніўся, бесьпрэчна, да справы належнае прапаганды беларускае справы ў сьвеце.

Прысутны.

З Беларускага Жыцьця

БЕЛАРУСКІ ВЯЛІКДЗЕНЬ.

Падаецца да ведама ўсіх беларусаў Нью-Ёрку й ваколіцы, што стараньнямі Сэкцыі Сацыяльнае Апекі БАЗА й Беларускага Студэнцкага Згуртаваньня ў ЗША, 11-га красавіка ў сыботу ў **залі пад царквою на рагу эвеню А і 10-ай вуліцы у Нью-Ёрку,** ладзіцца цікавы вечар, пад назваю

„БЕЛАРУСКІ ВЯЛІКДЗЕНЬ".

У праграме вечару **традыцыйныя беларускія вялікодныя звычаі, гуканьне вясны, валачобнікі, гульня ў „біткі", качаньне яек,** лятарэя ды іншыя неспадзяванкі. Ад 9-ае гадз. **танцы пад добрую аркестру аж да раніцы.** У буфэце будзе накрыты **традыцыйны вялікодны стол,** пры якім можна будзе за таннную цану пакаштаваць усі смачныя беларускіх вялікодных патраваў, а гэтаксама перакуліць чарку-другую. Адным словам, кажны беларус ці беларуска, а таксама госьці іншых нацыянальнасьцяў, як старыя, гэтак і моладзь, будуць мець добрую нагоду пагуляць, патанцаваць, успомніць даўніну у сардэчным сямейным коле, у атмасфэры старога беларускага Вялікадня.

Увесь чысты даход з вечару прызначаны **на дапамогу нашым братом у Эўропе,** а таксама **для беларускіх студэнтаў у ЗША.**

Усіх беларусаў, што маюць **нацыянальную беларускую вопратку,** просіцца апрануць яе на вечар, каб дадаць яму гэтым прыгажосьці й колераў.

Пачатак вялікоднае вечарыны а 7 гадз. увечары.

АГУЛЬНАБЕЛАРУСКІ СХОД У НЮ-ЁРКУ.

У нядзелю 26-га красавіка г. г. а першай гадз. папаўдні (зараз пасьля літургіі) ў залі пад царквою сьв. Тройцы (435 Іст, 4-ая вуліца) адбудзецца агульны сход сяброў БАЗА, што жывуць у мэтраполіі Нью-Ёрк, дзеля выбару Управы БАЗА Аддзел Нью-Ёрк. Галоўная Управа БАЗА просіць усіх сяброў і сяброваў БАЗА абавязкава прыбыць на гэты сход, каб споўніць свой грамадзкі абавязак, біручы актыўны ўдзел у згаданых выбарах. Пасьля выбараў на сходзе будуць абмяркаваныя ўсе справы, зьвязаныя з жыцьцём беларускае калёніі ў Нью-Ёрку. Беларусы — не сябры БАЗА — запрашаюцца на сход як госьці.

ЧАРГОВЫ РЭФЭРАТ БЕЛАРУСКАГА ІНСТЫТУТУ.

Чарговы рэфэрат Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва, які мяркуецца на сыботу 25 красавіка, будзе прысьвечаны жыцьцю й творчасьці паэты-ўзвышэнца Ул. Жылкі. Аб мейсцы й часе рэфэрату будзе паведамлена асобна.

БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА

Надоўячы пачала працаваць Беларуская Школа ў Мангэтэне, Даўн Таўнэ. Дзеці большыя й меншыя зьбіраюцца, тымчасам у прыватным памешканьні аднаго з сябраў БАЗА. Навука адбываецца пакуль што адзін раз на тыдзень і трывае дзьве гадзіны. Закон Божы выкладае Уладыка Васіль, а адзін з нашых настаўнікаў мае неўзабаве пачаць навуку беларускае мовы. Жадаем нашай роднай школцы ў Амэрыцы добрае ўдачы.

„НАПЕРАД"

Кагадзе выйшаў друкам 24 нумар часапісу Беларускае Моладзі „Наперад", які па працягу папярэдніх год выдаваўся ратататарным друкам добра ведамай нашаму эміграцыйнаму грамадзтву нястомнай „Дванаццаткай". Пачала выдаваць свой „Наперад" „Дванаццатка" яшчэ ў Ангельшчыне, куды яна была выехала у пошуках працы й хлеба. Дарма што цяжкая праца у капальнях вугальля пакідала мала часу, нашыя маладыя энтузыястыя, жадаючь паслужыць роднай Беларусі, не зважалі ні на цяжкасьці, ні на матарыяльныя нястачы й выдалі аж 23 нумары часапісу. Сяньня — блізу ўся „Дванаццатка" — ужо ня вуглякопы, а студэнты. Яны вучацца, але ня кідаюць і грамадзкай працы. І ратататарны „Наперад" таксама дачакаўся лепшае долі — ён ужо выдаецца друкам, хоць меншага памеру.

Вонкавы выгляд часапісу вельмі эстэтычны, шмат малюнкаў, якія ажыўляюць балонкі пэтыту. Зьмест — агулам біручы, захаваны ў тым самым тоне, якім друкаваўся й ратататарны „Наперад": добрыя артыкулы, успаміны, жартаўлівыя рэчы, цікавыя дробязі з розных галінаў жыцьця й веды й г. д.

Вартасьць усяго гэтага разнастайнага матар'ялу, аднак, вельмі ня роўная. Побач з вельмі добрымі й паважнымі рэчамі, як напр. артыкул Галубіцкага „Сучаснасьць і мы", лягенда „Шчасьце", „Краіна ціхое раніцы", а таксама успаміны з нядаўнае мінуласьці аб жыцьці й працы г. зв. „Навагарадзкага Эскадрону", які карыстаўся на Бацькаўшчыне ці малой славай у часы нямецкае акупацыі, ёсьць іншыя артыкулы, ужо значна слабейшыя. Наагул, на нашую думку, часапіс павінен быў-бы усёткі зьмяніць свой зьмест у параўнаньні да мінулых год. Хоць і выдаецца ён, як часапіс моладзі, ня трэба забывацца, што яговыя выдаўцы — „Дванаццатка" таксама не стаяць на месцы, а растуць іразьвіваюцца, стаючыся з гарачых, адданых бацькаўшчыне энтузыястых-хлапцоў высака-асьвечанымі, дарослымі людзьмі, беларускімі дзеячамі, якія пачынаюць ужо перэймаць тыя ці іншыя справы з рук старэйшых. Калі гэтак выраслі яны, чаму-ж ня мае вырасьці, зьмяніцца й часапіс? Але ясна, гэта можа стацца толькі тады, калі ў гэтым дапаможа нашай слаўнай „Дванаццатцы" усё беларускае грамадзтва, усе нашыя творчыя сілы, якіх у нас ня мала. Тады „Наперад" патраніць стацца запраўды паважным літаратурным часапісам, якога нам сяньня гэтак не стае.

ДА БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ!

Хто з маладзі жадае прыняць удзел у стварэньні **беларускай футбольнай дружыны в Нью Ёрку,** прашу прыбыць 19 красавіка а 9-тай гадзіні раніцы у Беларускую Хатку.

461 Ashford Str. Brooklyn 7, N. Y.

У камандзе могуць быць апрача моладзі спартоўцы да 40 гадоў і вышэй

І. Муха

ВЯСЬНЯНКІ

(Канец)

—„Ой, чалом, чалом, ды цёплае ле-[цечка,
Ой, здарова ты была, халодная зімач-[ка, гу!"

Выглядала гэта на мастацкае спаборніцтва, хто сьпяе лепшую вясьнянку й хто гучней, званчэй выканае яе.

Вялікдзень-жа славіцца на Беларусі свайімі „валачобнікамі й іхнімі нязвычайна цікавымі песьнямі, якія гэтак і завуцца „валачобныя". У даўнейшыя часы, валачобнікі былі старадаўнымі вандроўнымі музыкамі, што хадзілі-валачыліся па вёсках, сёлах ды гарадох у вялікодныя дні. Клікалі іх тады ніяк у „валацугамі". У старой кнізе „Кніга, глаголемая Алфавіт" — 1596 г. ёсьць сьветчаньні аб гэткіх валачобніках. Валачобныя звычаі ды песьні захаваліся толькі ў беларусаў і, часткава, у сэрбаў. У беларускіх валачобных песьнях звычайна самперш прыгадваецца аб самых валачобніках, як ны:

„Валачыліся, намачыліся,
Да багатага двару напрасіліся".

Пасьля йдзе вінишальная частка:

„Ой, на першы дзень, ды на Вялік-[дзень,
Хрыстос Васкрос, Сын Божы", і прывітаньне гаспадару:
„Дай-жа Божа Вам,
Добрым гаспадарам"...

Нязьменна ў кажнай песьні гучаць і заклікальныя элемэнты, просьбы аб добрай уродзе, аб плоднасьці сям'і:

„Дай Божа, каб жыта ўрадзіла,
Дай Божа, каб сям'я прыбыла".

Канчаючы песьню, валачобнікі не забываюцца ізноў прыгадаць аб сабе, пажартаваць:

„Частуй за сталом,
Мёдам ды віном".

Яны, навет, разьліваюць, як іх трэба дарыць паводле іхных рангаў:

Пачынальніку — капу яец,
А памагальнічкам — па дзясятачку,
Для механошы — тры грошы,
А музыкава — чорная доля:
Што даюць, бярэць тое".

Паколькі ўрадкай у палёх быў у жыцьці спрадвечнага земляроба зьвязаны з працоўнай сілаю рук, а гэтым самымі з плоднасьцяй сям'і, дык і ў вясьнянках ды валачобных песьнях стала ўжываецца й тэма каханьня, радзінаў і г. д. Васна нясе із сабою:

Малым дзеткам — па яечку,
Красным дзеўкам — па вяночку,
Маладзіцам — па сярпочку,
Красным дзеўкам — па вулачку,
Малодачкам — за люлечку,
Красным дзеўкам — гулі, гулі,
Малодачкам — люлі, люлі."

Веснавыя беларускія абрады й звычаі — найдаўжэйшыя і найрыгажэйшыя з усіх абрадава-песенных цыкляў нашага народу. Асабліва датычыцца гэта самых вясьнянкаў, якія нагадваюць запраўдныя гімны вясьне, ад якіх плыве водар старадаўнасьці, рамантычнасьць салодкай лягенды. Яны гэткія наіўныя, пэтычныя, дзявоцкія.

Чым больш уваходзіць у свае правы вясна, тым больш „дасьпяваюць", прасякаючь хараством зялёных сенажацяў палёў ды лясоў, серабраных рэкаў і зьвязаныя зь ёю позьнія веснавыя звычаі, як „завіваньне бярозкі", варажба на вяночкі, купальскія сьвяты, і г. д., але аб гэтым прыгадаем некалі пазьней. А пакуль што —

Баславі Божа вясну сустракаць!
— „А у лесе, лесе,
ды на верасе,
Вясна — красна на ўвесь сьвет!"

М. К.

НА ФОНД НАБЫЦЬЦЯ БЕЛАРУСКАГА ДОМУ ПРЫСЛАЛІ:

М. Заморскі	50 дал.
І. П-іч	50 дал.
Д. Клінцэвіч	50 дал.
А. Стагановіч	50 дал.
А Б.	50 дал.
Разам	250 дал.
З папярэднімі	1485 дал.

НА „ЧЫРВОНАЕ ЯЕЧКА" ПРЫСЛАЛІ:

1. Сп-ства Сурко (Мэспэт)	$ 2,50
2. Вадэйка З. і К.	$ 2,50
3. Рагуля М.	$ 3.50
4. Данілюк М.	$ 1,00
5. Русак Г. і Ул.	$ 3,50
6. Кажан В.	$ 3,50
7. Захаркевіч В.	$ 2,00
8. Норык М.	$ 12.00
9. Тэлеш А.	$ 5,00
10. Стэська П.	$ 6,00
14. Ніхаёнак Я.	$ 5,00
11. Дарахович М.	$ 1,00
13. Казак Р.	$ 5,00
14. Ніхаёнак Я.	$ 5,00
15. Заморскі М.	$ 1,00
16. Валюшка А.	$ 2,00
17. Крэсла Я.	$ 1,00
18. Гладкі Я.	$ 1,00
19. Мысіёнак М.	$ 2,00
20. Панасеня П.	$ 1,00
21. Язэп Менскі	$ 5,00
Разам	$ 67,50

АД АДДЗЕЛУ БАЗА — СПРЫНГФІЛД.

1. Яськевіч П.	$ 2,00
2. Кендыш В.	$ 2,00
3. Крауцэвіч	$ 2,00
4. Корчык Л.	$ 1,00
5. Чыжык Я.	$ 1,00
Разам	$ 8,00

ДЗЕЦІ НЮ-ЁРКУ — ДЗЕЦЯМ.

1. Клінцэвіч Рысік	$ 2,50
2. Клінцэвіч Лора	$ 2,50
3. Юрцэвіч Крыся	$ 2,50
Разам	$ 7,50

ГРОШЫ НА „БЕЛАРУСА" ПРЫСЛАЛІ:

Э. Будзька (Чыкага) за кальнар.	15 дал.
Ул. Лукашэвіч	3 дал.
Сп. Кабушка	6 дал.
Разам	24 дал.